

Slovenski dom

Štev. 127.

V Ljubljani, torek 7. junija 1938.

Leto III

Ljubljanski kongres za ceste pod pokroviteljstvom kneza namestnika, ob navzočnosti predsednika vlade in ministrov:

Šestletni vladni program za nove ceste

Veličasten sprejem dr. Stojadinovića v Ljubljani

Ljubljana, 7. jun.

V nedeljo se je v Ljubljani končal prvi jugoslovanski kongres za ceste, ki je dobil posebnega poudarka s tem, da se je zaključil njegovih sedemdeset let. Na kongresu je sodelovalo preko sto delegatov iz vseh republik in pokrajin. Predsednik kongresa je bil dr. Milan Stojadinović, v družbi prometnega ministra Stojadinovića in drugih odličnikov. Ministrski predsednik in gradbeni minister sta dospela v Ljubljano v nedeljo ob desetih. Na postaji jima je članstvo mestnih organizacij JRZ, zlasti mladina JRZ, priredila impozanten sprejem. Uradno so predsednika vlade sprejeli ban z načelniki banske uprave, številni ljubljanski občinski svetniki, zastopnik mariborskega župana Zebot, celjski župan Mihelič, ptujski župan dr. Remec, poslanca dr. Semrov in Kerk, predsednik banovinske organizacije JRZ Rudolf Smersu, zastopniki ZZZ in dr. Navzoč je bil zagrebški ban dr. Ružić, ki je sam prišel na cestni kongres.

Pri prihodu vlaka je godba naših vrlih poštarijev zaigrala pozdravno koračnico, za tem je ljubljanski ban dr. Marko Natlačen stopil v vlak in uradno pozdravil predsednika vlade in gradbenega ministra. Ko je dr. Stojadinović izstopil, ga je pozdravilo burno vzklikanje zbranih množic mladine in članov JRZ. Na peronu je dr. Stojadinovića pozdravil predsednik Društva za ceste dr. Vrhunec, za tem zastopnik mestne organizacije JRZ, za njim pa v imenu mladinske organizacije JRZ g. Rudolf Smersu, ki je svoj nagovor končal z zagotovitvijo, da je vladi dr. Stojadinovića, dr. Koroseca in dr. Spaha pripravljena pri njenem velikem plodonosnem delu pomagati zlasti mladina JRZ in še posebej slovenska mladina. Po govoru g. Smersu so se začele ovacije, ki niso hotele ponehati. Med splošnim navdušenjem so se odličniki s predsednikom vlade na celu odpravili skozi gosti spalir mladine in občinstva s kolodvora. Ves čas so jih spremljale navdušene ovacije.

Dr. Stojadinović si je nato z gradbenim ministrom in banom ogledal velesoj, zlasti razstavo o cestah in cestnem prometu, nakar se je odpeljal na slovesno zborovanje vsedravnega Društva za ceste. Slavnostnega zborovanja se je udeležil zastopnik Nj. Vel. kralja in kneza namestnika Pavla polkovnik Hadži Popović, kar je dalo zborovanju še posebno pomembnost. Ob navzočnosti ministrskega predsednika dr. Stojadinovića, prometnega ministra dr. Spaha, gradbenega ministra Stojadinovića ter številnih odličnih osebnosti iz Slovenije in vse države, je predsednik Društva za ceste general in minister v p. Milosavljević začel zborovanje z vdomno brzojavko Nj. Vel. kralju ter knezu namestniku, pokrovitelju cestnega kongresa, ki je dal za gradnjo naših cest že toliko srečnih pobud. Nato je pozdravil ministrskega predsednika ter ostala dva ministra, oba bana in celo vrsto drugih zastopnikov, raznih javnih in gospodarskih ustanov. Brzojavni pozdrav je poslal zborovanju notranji minister dr. Anton Korosec. Njegov pozdrav je bil sprejet z navdušenim odobravanjem.

Za tem je o programu Društva za ceste govoril predsednik ljubljanskega društva, ki je v svojem govoru dejal, da je Slovenija okno države v svet, zaradi česar mora dobiti vsaj najvažnejše moderne ceste.

Govor gradbenega ministra

Minister za gradbe g. Dobrivoj Stošovič je uvodno pozdravil kongres v imenu kr. vlade. Ugovoril je koristno prizadevanost društva za ceste za vso državo, da pa je drugi faktor za pospeševanje in izboljšanje naše cestne mreže delo kr. vlade.

Nadalje je izjavil: Kot znano je novost za ves svet in za nas izdelava sodobnih cest. Prva taka cestnišča v drugih državah so stara komaj 30 let. Nekatere države so izpopolnile svojo cestno mrežo s takimi cestnišči, druge so že na koncu, nekatere delajo s pospešenim tempom. V naši državi v prvih 17 let po zedinjenju vprašanju izdelave sodobnih cestnišči ni bila ali ni mogla biti posvečena skoraj nobena pažnja. Šele leta 1935 pride mah prve sekire v stare in slabe ceste za izdelavo sodobnih cestnišči.

Veliko delo sedanje vlade za ceste

Od 1935 do konca 1937 je bilo izdelanih 540 kilometrov novih cest z objekti, dela pa se še na 445 km, ki bodo večinoma do konca leta 1938 dovršeni in tako bo prvih 1000 km naših cest sposobnih za neprestan, udoben in ekonomičen promet.

Na tej novi cestni mreži je bilo izdelano: 238.000 kv. m cest iz cementbetona, 513.000 kv. m iz asfaltbetona in 525.000 kv. m iz drobnih kock, 105.000 kv. m iz ostalih vrst sodobnega cestnišča in 1.030.000 kv. m z vodo vezanega makadama. Od začetka teh del dalje je našlo zaposlitev 125 tisoč delavcev in izvršenih je bilo 4 milij. št. delov, skupno z delavci v kamnolomih in tvornicah pa 6.500.000.

Vsa ta dela so bila financirana iz kreditov, ki so bili vzeti iz emisije 1 milijardnega posojila iz leta 1935. Toda ti krediti so v glavnem porabljeni v teku te gradbene sezone in s tem bo uspešno končana prva etapa — poskusna etapa — izdelave sodobnih cestnišči v naši državi.

V teku naslednjih mesecev bodo posamezna podjetja z njih skupno organizacijo in delavstvom dokončala začeta dela, nekatere naša podjetja pa šele izpopolnjujejo svoje tehnično in materialno organizacijo. V takih razmerah je nastalo vprašanje, ali naj ostanemo pri tej prvi etapi.

Odgovor kr. vlade je jaseen: niti hočemo, niti moremo!

Novi načrti in sredstva

Čeprav je kr. vlada pod predsedstvom g. dr. Stojadinovića storila že dosedaj na tem polju državne delavnosti več kot je bilo narejeno v katerikoli dobi od zedinjenja do 1935, se vendar še ne more zadovoljiti z doseženimi rezultati. Iz najnovejše uredbe o emisiji drž. posojila 4 milijard dinarjev, je dodeljeno z odlokom kr. vlade ministrstvu za gradbe nadaljne pol milijarde dinarjev za nadaljevanje dela pri modernizaciji naših cest. S temi novimi sredstvi, ki so iz prve tranše posojila že dana na razpolago ministrstvu za gradbe, vključno nelojalni in nepatriotični propagandi z gotovih strani, bomo nadaljevali naše skupno delo približujoč se postopno našemu končnemu cilju.

Čeprav bo tudi ta delež porabljen za ceste in druga javna dela, bo vendar v kratkem prišel trenutek, ko bomo na eni strani imeli kompletiranih drugih 1000 km sodobnih cest, toda ostalo nam bo še 8000 km slabih in trikrat tolikšno število km banovinskih cest. Kaj naj delamo potem s tolikšnimi tehničnimi podjetji in njih dragocenim inventarjem in številnim delavstvom. Ali naj po zgraditvi drugega tisoča km naših cest državna in zasebna tehnična organizacija razpade, da dragoceni inventar zasebnih podjetij rjavi neamortiziran in da zaposleno delavstvo preide v vrste nezaposlenih delavcev.

Kr. vlada je stala pred tem vprašanjem in je čutila potrebo, da se vprašanje izgraditve cestne ga omrežja in modernizacije cestnišča na drž. in važnejših banovinskih cestah reši radikalno in dokončno z zavarovanjem stalnih letnih sredstev iz ven okvirja proračunskih sredstev, ki bi prihajala redno leto za leto in na ta način omogočila načrtno delo po že določenem načrtu.

Dohodki iz fondov

Zato je kr. vlada na svoji zadnji seji sprejela predlog ministra za gradbe in predpisala uredbo z zakonsko močjo o državnih in banovinskih cestnih fondih v smislu danega pooblastila v finančnem zakonu. S tem je realiziran štiriletni

Nove in izpopolnjene ceste v Sloveniji in državi

Te dve milijardi namerava kr. vlada porabiti za nove in moderniziranje obstoječih cest takole:

1. Dopršitev mednarodne ceste od madžarske meje skozi Subotico—Novi Sad—Belgrad—Kragujevac—Jagodina—Niš—Piroć—do bolgarske meje.
2. Direktna zveza Belgrad—Zagreb—Ljubljana
3. Direktna zveza Ljubljana—Logatec—italijanska meja.
4. Zgraditev ceste Ljubljana—Celje—Maribor.
5. Ljubljana—Sušak in dalje od Sušaka ob morju skozi Novi—Senj—Split—Metković—Dubrovnik—Kotor in Bar do albanske meje.
6. Zveza Zagreba skozi Varaždin z madžarsko mejo.
7. Zagreb—Karlovac—Sušak.
8. Zveza Sarajeva skozi Banjaluko z Zagrebom.
9. Zveza Belgrada z Romunijo skozi Vršac.
10. Zveza Belgrada s Sarajevom, Mostarjem in Dubrovnikom.
11. Turistična cesta ob Donavi od Velikega Gradišta do Kladova.
12. Zveza Niša skozi Skopje—Gjvrgjelijo z grško mejo.
13. Zveza zetske banovine z drinsko in var-darsko.

V tem šestletnem programu so pa še druge zveze. Čeprav je kr. vlada na načelnem stališču, da se gradba cest v naši državi dela z našimi finančnimi sredstvi, z našim materialom in našo delovno močjo, vendar ne bo odbila sodelovanja inozemskega kapitala, če naša sredstva in tehnična organizacija ne bo zmogla takega tempa pri delu, kakor ga zahtevajo interesi narod. obrambe, prometa, gospodarstva in turizma, toda samo kot dopolnilo našemu kapitalu in naši tehnični organizaciji, pri tem upoštevajoč pogoje tega sodelovanja, možnost in kapaciteto naših tržišnih materiala in naše delovne moči.

Skrb kneza namestnika za naše ceste

Končno je g. minister Stošovič v imenu kr. vlade izjavil, da je začetnik in stalni razgibalec akcije za graditve, izboljšanje in moderniziranje naše cestne mreže visoki pokrovitelj današnjega kongresa Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle (ob tej priliki so vsi navzoči priredili knezu namestniku burne ovacije, ki so dolgo trajale). Njegova stalna in nam dobro znana briga ne gre samo za dvig naše kulturne, gospodarske in obrambne moči, ampak se tudi nanaša na polje modernizacije naših cest. Tudi ta grandiozni načrt je delo neomajne volje Nj. Vis. kneza namestnika Pavla, za katerega izvršitev se trudi neumorno tudi častni predsednik tega kongresa in predsednik kraljeve vlade g. dr. Milan Stojadinović (tudi predsednik vlade so navzoči burno aklamirali in ga pozdravljali).

Ceste, ki se bodo zgradile, ne bodo služile interesom nas posameznikov, niti sedanji generaciji, ampak jih gradimo v splošni blagor in za dobro tudi bodočih generacij.

Govor g. ministra Stošovića je bil večkrat prekinjen z navdušenim odobravanjem in pritrditvami,

sen društva in vseh državljanov, ki so vedno zahtevali dobre in sodobne ceste.

Drž. cestni fond predvideva dohodke, ki niso odvisni od drž. proračuna in sicer:

1. dve tretjini vseh letnih dohodkov drž. skladišča delo zaupamo. Zivel dr. Stojadinović! Govor se je odzvala vsa zbrana mladina in navdušeno pričela vzklikati dr. Stojadinoviću.

V imenu akademskega kluba »Slovenski jug«, v katerem je zbrana akademska mladina JRZ, je pozdravil ministrskega predsednika g. Stanko Fišer. Izrazil je čustva vdanosti in hvaležnosti mladine JRZ voditelju JRZ dr. Stojadinoviću ter ga zagotovil trajne zvestobe, kar da za javna dela, v katerega prihaja trošarina na cement in bencin;

2. dohodki od raznih vozil;
3. dohodki od izrednega izkoriščanja državnih cest;

4. dohodki od prevoza blaga po železnici;
5. dohodki od nepremičnin od sodobnih cestnišči;

6. dohodki od pogodbenih taks od zaključenih pogodb za zgradbo sodobnih cestnišči;
7. razni drugi manjši dohodki.

Slične dohodke bodo imeli tudi banovinski cestni fondi.

Iz tega je razvidno, da bodo plačevali največje prispevke za modernizacijo naših cest oni, ki se jih tudi najbolj poslužujejo in imajo koristi od njih.

Po načrtu državnega cestnega fonda bi znašali dohodki letno okoli 80 milij. din, naraščali pa bodo ti dohodki verjetno tako, da se bodo v kratkem podvojili.

Ker pa bodo dela financirana s sklenitvijo posojila v državi in inozemstvu na osnovi dohodkov teh fondov, je že v prvem letu obstoja tega sklada dana možnost za najetje posojila dinarjev 1.500.000.000 na podlagi dohodkov fondov. S to milijardo in še pol milijarde, kolikor ima na razpolago gradbeno ministrstvo iz 6 odst. posojila za velika javna dela in obrambo države, bomo lahko v naslednjih 6 letih večinoma zgradili držav. cestno mrežo.

Naš cestni fond

Iz referata g. ing. Simeona Dabića posnemamo, da je potreba za modernizacijo cestnega prometa prinesla izboljšanje cestnega omrežja v celi vrsti držav in da tudi mi ne smemo zaostati. Z ozirom na naše gospodarske in druge potrebe je potrebno modernizirati najmanj 40—50% državnih cest obenem z vsemi važnejšimi deli iz mreže ne-državnih cest.

V to svrhu je potrebno pospešiti organizacijo tehnične službe na naših cestah in sicer naj se ustanovi stalna organizacija, ki se bo brigala za to. Mladim inženirjem naj se omogoči praktično delo v inozemstvu.

Posebno važno je, da se ugotovi načrt del in njih financiranje za daljšo dobo let, od katerega naj bi se ne odstopilo brez posebnih, upravičenih razlogov. To bi dobro delovalo na investicije naše industrije, kar bi zopet imelo ugodne posledice za gradbo cest samih. Koristno bi bilo tudi zmanjšati prevozne tarife za gradbeni material in sploh vse obremenitve gradbenega materiala. Predlaga uvedbo delovne službe po vzoru drugih držav. Tudi v državnem proračunu za 1938—39 povečati krediti za vzdrževanje cest so še vedno nezadostni, nadalje je potrebna še boljša organizacija cestarske in nadzorniške službe.

Po programu je potrebno dati za naše ceste še okoli 4 in pol milijarde din, kar naj dajo avtonomni cestni fondi.

Pri vsem delu naj se vedno vpoštevajo tudi interesi turizma, ki postaja važna panoga našega narodnega gospodarstva.

Resolucije

Na koncu je predlagal resolucije, iz katerih posnemamo:

1. Prehodno naj se ugotovi tehnični in finančni načrt del za daljšo dobo let, da se da možnost domačim podjetjem, da se na ta dela pripravijo. Dela naj se izdajajo samo domačim podjetnikom.
2. Uveljavi naj se uredba v cestnih fondih (med tem je to že najavil g. minister za gradbe Stojadinović).

3. Izvrši naj se potrebna reorganizacija tehnične službe v ministrstvu, izpremene naj se odredbe zakona o drž. računovodstvu.
4. Posebna pažnja naj se posveča turističnim cestam, pri tem paziti na zvezo z glavnimi prehodnimi točkami na naši meji.

5. Povečajo naj se krediti za redno vzdrževanje cest in izboljšajo naj se delovni pogoji za delo cestarjev in povečajo njih nagrade in uvedejo naj se pri vseh banskih upravah tečaj za cestarje.
6. Uveljavi naj se zakon o uvedbi obvezne delovne službe pri nas in da se ukine dosedanje prisilno delo (kuluk) in na njegovo mesto uvede posebna delovna doklada.

Predsednik g. Milosavljević je še enkrat izrekel zahvalo kraljevemu in kneževemu zastopniku, ministrskemu predsedniku, gg. ministroma in gg. banoma za naklonjenost ter jih prosil, naj bi čimprej izvedli želje, izražene v resoluciji in pa zagotovila v izjavi ministra Stošovića, nakar je zaključil kongres.

Vesti 7. junija

Bivši voditelj francoske socialistične stranke, odnosno skrajne levice v njej, Marceau Pivert, ki so ga iz stranke izključili, bo ustanovil novo stranko z imenom »Revolucionarna akcija«, ki naj bi tvorila sredino med »vodenim« socializmom in proti »demokratskim komunistom«.

630 km na uro je dosegel nemški letalec general Udet z novim Junkersovim lovskim letalom. S tem je skoraj za 100 km prekosil prejšnji rekord.

Zveza angleških zadrug je na svojem zborovanju večeraj sklenila, da angleške zadruge ne bodo več kupovale blaga v državah, ki začnajo vojno, ne da bi prej poskušile spore med seboj mirno poravnati.

20 svatov je ubila strela, ki je udarila v neko hišo v Manilli na Filipinih, ko so pravkar slavili poroko.

Na španskih bojiščih zadnje dni ni bilo, po poročili obeh taborov, nič novega, razen hudega letalskega napada nacionalistov na mesto Alicante.

Glavni cilj Stalinove politike je, povzročiti v Evropi oborožen spor, v katerega Rusija ne bi bila zapletena in bi tako imela proste roke v Aziji. Rusija v evropskem sporu ne bi pomagala nobeni državi, s katero ima vojaško pogodbo. Tako piše voditelj francoske ljudske stranke, bivši komunistični poslanec Dorriot.

3000 letal bo kupila Anglija še letos v tujini, poroča londonski »Daily Mail«.

Revolucija v sladkornih nasadih na otoku Jamajci traja navzlic pomirjevalnim naporom angleških oblasti še naprej.

Vsi češki kinematografi bodo morali po vladnem ukazu v mesecu dni kupiti toliko plinskih mask, kolikor imajo sedežev, da bi ob takem nenadnem letalskem napadu lahko postregli obiskovalcem z njimi.

Velika dela za izsuševanje močvirij v nacionalistični Španiji je sklenila začeti burgoška vlada. Z njimi bodo pridobili ogromne predele rodovitne zemlje, zlasti ob reki Guadalquivir.

Novi japonski zunanji minister, general Ugaki, je v svoji nastopni izjavi odločno pozval vse te države, naj ne pomagajo Kitajski, ker bi se zaradi tega utegnil položaj na Kitajskem še bolj poslabšati. Znano je namreč, da celo tiste tute države, ki so z Japonci v najboljših odnosih, kakor na primer Nemčija, Kitajcem pošiljajo ogromne množine orožja.

Mednarodni odbor za civilno letalstvo ima svoje seje v Haagu. Sejam predseduje holandski zastopnik Van der Pass.

Vzglad švicarskega zveznega okrožja Urija, ki je prepovedalo na svojem področju sleherni komunistično udejstvovanje, bodo v kratkem sledila še druga okrožja, za njimi pa bo komunistično stranko prepovedal še zvezni svet kot vrhovna državna ustanova.

V Bukarešto je došel na uradni obisk vodja italijanskega letalstva general Valle z več civilnimi in vojaškimi letalskimi strokovnjaki.

Španska nacionalistična vlada je dala diplomatske pravice zastopniku češkoslovaške, s čimer so vzpostavljene redni politični in gospodarski odnosi med ČSR in Francovo Španijo. Sprememba je prišla naglo, predvsem za ves češkoslovaški tisk in za češkoslovaške orožarje, ki so do zdaj prodajale ogromno orožja v Barcelono.

Dve novi vojni ladji po 40.000 ton je sklenila zgraditi angleška vlada.

Ob 60 letnici češke socialno-demokratske stranke je bilo v Pragi mednarodno socialistično zborovanje, katerega so se udeležila zastopstva vseh evropskih socialističnih strank, celo iz Jugoslavije, kjer uradno te stranke ni. Na zborovanju so sprejeli resolucije za bo proti fašizmu, za oboroženo pomoč rdeči Španiji itd. Zborovanje so zaključili s slovesno večerjo.

Vojno stanje so razglasile francoske oblasti za volitve v Aleksandriji. Francozi utemeljujejo svoj korak s tem, da bodo edino tako mogli pri teh »svobodnih« volitvah zagotoviti Turkom 22 poslanskih mest nasproti 18, ki bodo pripadla vsem drugim narodnostim.

Bolgarska poslanska zbornica je ob viharjem nasprotovanju opozicije potrdila vse zakone in določila, ki so jih razne bolgarske vlade sprejele od leta 1934 dalje, v času, ko Bolgarija ni imela parlamenta.

Bivši predsednik argentinske republike, general Justo, je došel v Napoli, odkoder bo nadaljeval svoje potovanje po Italiji.

Zakon o ustanovitvi posebnega državnega odbora za prodajo petroleja je sprejela poslanska zbornica v Mehiki. Po tem zakonu bodo ustanovili posebno upravo za razlasečna posestva tujih petrolejskih družb.

Bivši načelnik angleške delavske stranke Lansbury bo v prvi polovici julija obiskal Madžarsko in Romunijo. Za novega ravnatelja v mednarodnem delovnem uradu v Ženevi so izvolili dosedanjega podravnatelja Johna Vinanta.

Italijanski prestolonaslednik in prestolonaslednica sta te dni obiskala južno Tirolsko, kjer so jima oblasti priredile slovesen sprejem.

Grško časopisje pozdravlja energične ukrepe vlade proti komunistom v Solunu in pravi, da so bili nujno potrebni, ker je bil Solun središče komunistične propagande za Grčijo in za ostali Balkan.

750 mrtvih in več tisoč ranjenih je bilo ob zadnjem japonskem letalskem napadu na Kanton.

Katalog slovenskega knjižnega trga

Ljubljana, 7. junija.

Naši javnosti je gotovo že znano, da se je na pobudo Organizacije knjigarnarjev dravske banovine začelo delo za »Katalog slovenskega knjižnega trga«. Delo zastaja zaradi premajhnega zanimanja naših založnikov, ki odlašajo s pošiljanjem podatkov svojih izdaj. Uredništvo »Kataloga« je pripravljeno, zaključiti delo s koncem junija t. l., zato je v interesu vseh založnikov, ki se sploh še niso odzvali, in tistih, ki so od dneva zadnje pošiljke listkov izdali kakšno novo delo, da neumnoda zahtevajo potrebno število kartičnih listkov pri organizaciji knjigarnarjev v Ljubljani, Miklošičeva cesta 16, ter da jih natančno izpolnijo nemudoma vrnejo.

Veličastna narodna slavnost na severni meji

Maribor, 6. junija. Obmejni št. II. je danes na binkoštni ponedeljek zopet zbral vse narodne domačine k lepi domačnosti slovesnosti, ki je obhajal spomin 150 letnice ustanovitve prve šole, 70 letnice sezidanja posebnih šol in dvajsetletnice naše kraljevine Jugoslavije. Vse št. II. je slavnostno ovenčan z državnimi zastavami in šolska postopja vsa okrašena. Na nekdanji šulferajski šoli je blestel velik napis: Državna ljudska šola generala Maistra. Pred to šolo je na velikem prostoru bil pripravljen oltar za službo božjo in oder za častne goste. Ob določen uri je prišla šolska mladina z gasilsko godbo iz Maribora. Tudi ves narod se je zgrnil na slavnostni prostor. Med gosti smo opazili gospo general Maistrovo z obema sinovima, podžupana g. Zebola iz Maribora, zastopnike domače občine in zastopnike raznih organizacij iz št. II. in Maribora. Službo božjo je opravil g. ravnatelj Hrastelj iz Maribora; v svojem cerkvenem govoru je posebno poudarjal o dolžnosti in pravici kat. Cerkve do vzgoje naroda v šoli in izven šole. Dokazal je, da je kat. Cerkve na Slovenskem to svojo dolžnost storila v tako odlični meri, da je bilo ravno to delo odločilno za usodo slovenskega naroda in naše države. Po službi božji je bilo pod predsedstvom svetnika Vračeta slavnostno zborovanje, ki ga je otvoril šolski upravitelj Sardoč, pozdravil vse častne goste ter prebral tudi pozdravna brzojava g. notranjega ministra dr. Korošca in g. šolskega re-

ferenta Bobiča iz Belgrada. V svojem nadaljnjem govoru je pokazal zgodovino šole v št. II. ter se je ob tej priložnosti spominjal vseh nekdanjih in sedaj defujućih vzgojiteljev naroda. Po njegovem govoru je g. podžupan Franjo Zebol govoril o zgodovini šentiljskih šolarjev, ki so zrastle iz te narodne šole, pokazal mladini tudi za bodočnost potone možatošili in ponosa, ki ga mora imeti, da bo vzdržala pred vsakim poizkusom raznarodovanja. Pokazal je na velike šentiljske delavce, gg. župnika Kelemino in Vračeta. Nato je pozdravil zborovalce tudi predsednik Majstrovih borcev g. dr. Dolar. Zdelo se je, da bi bili vsi tako junaški kakor je bil general Majster in ničesar se nam ni bati. Vihar navdušenja je vzbudila mila beseda gospe Majstrove. Po sprejetju udanostnih brzojav je zaigrala godba državno himno. S tem je bila dopoldanska proslava končana. Domači cerkveni pevski zbor je med proslavo zapel več ubranih pesmi. Popoldne se je vršila na prostoru pred Gasilskim domom ljudska veselica, h kateri so prišli posebno udeleženci iz Maribora. Na tej popoldanski prireditvi so nastopili otroci s petjem in igracijami. Na prireditvi so bili osiveli borci za našo narodno svobodo. Mladina je poslušala njih pripovedovanje, kaksi boji so se vršili za Jugoslavijo, saj ona sedaj uživa njeno varstvo in ne ve, koliko žrtve je bilo treba, da je zdržal naš slovenski Port Artur. Naj ta prireditve mnogo pripomore našemu obmejnemu gestu: Trdna meja, varna domovina.

Kako se zavarujemo pred letalskimi napadi

Belgrad, 7. junija. AA. Na mednarodni letalski razstavi, ki se je začela 28. maja v Belgradu, je v osrednjem paviljonu na sejmšču prirejena razstava zaščitnih sredstev pred napadi iz zraka. Ta zaščitna razstava je prirejena v odgovarjajočem razmerju ter je velikega pomena za naše prebivalstvo, ker si lahko vsi obiskovalci tam ogledajo: 1. rane, ki jih povzročajo na človeškem organizmu vojni plini, 2. razne vrste zaščitnih mask proti tem plinom, in sicer so maske tako iz naše kakor tudi iz drugih držav, 3. civilna varnostna sredstva, zavetišča v zasebnih hišah in javna zavetišča, ki naj se zgradijo po mestih in vaseh, 4. aparate in sredstva za prvo pomoč proti strupenim plinom, prizadetim osebam; sem spadajo tudi aparati za umetno dihanje itd., 5. aparate za izoliranje, 6. varnostno obleko proti strupenim plinom, 7. slike o sovražnih letalskih napadih in kako naj se v vsakem primeru postopa in kako naj se obnaša civilno prebivalstvo, 8. naprave in material za gašenje požarov, ki spremljajo vsak letalski napad. Na tej razstavi bodo obiskovalci lahko kupovali naše civilne maske proti strupenim plinom po lastni nabavi ceni in varnostno obleko. Prav tako si bodo lahko nabavili razna navodila in knjige o varstvu pred letalskimi napadi.

Zmaga našega dirkača v Trstu

Na binkoštno nedeljo popoldne je na dirkališču Montebello bila mednarodna motociklistična dirka, katere se je udeležil v vrsti mednarodnih kalibrov jugoslovanski in slovenski prvak, član »Hermesa«, Slovenec Ludvik Starič. Opazovati zanimanje za Stariča ni bil slučaj, nego dogodek. Popisati zanimanje italijanskega občinstva za L. Stariča se ne da. Če se vzame, da je bil program vsestranski izvrstno izbran; če se vzame, da je bilo skoraj toliko gledalcev, kolikor je štela svojočasno Ljubljana, in če se vzame, da so vsi gledalci bili prijatelji motociklizma, potem je razumljivo, da je bila prireditelj sama na sebi tudi dogodek.

Starič je prišel na vrsto med izbranimi težkimi mednarodnimi kalibri. Nastop št. 6, nastop št. 8. Starič miren. Njegovi prijatelji (okrog 100 po številu) so zbrani v eni skupini, nekateri po ovinkih, da kritično premotro njegovo tehniko. Starič v šesti rundi dirka. Prvi je, vsi znaki kažejo na to, da ostane prvi; toda kranjska, slovenska — morda celo jugoslovanska smola: defekt na motorju. Vozni eno rundo s prazno pneumatiko in v prvem kolesu. — Osmo rundo gre za končni značaj prireditve. Starič v odlični formi — prehitva vse. Prisotni Slovenci in Italijani burno ploskajo. Starič vozi tri kroge izmed desetih na izpraznjenem zadnjem kolesu, smrtonovorno in vendar je drugi. Dasi je bil formalno drugi, je bilo po delu, ki ga nam je pokazal prvi, to je junak dneva.

Slovensko javnost bomo opozorili v nekaj

Andrew Smith:
Bil sem delavec
v Sovjetski Rusiji

Ob odhodu v Sovjetsko Rusijo so jih prodali. Tu so menili, da jih zaradi njihovih sposobnosti lahko zaposle kot šoferje v žveplenem rudniku. Čez mesec dni sta jih že začela dajati močvirna mrzlca in legar, postali so žrtve pomanjkanja in slabih življenjskih razmer, v katere so jih vrgli.

Prehrana iz kaše, zeljne juhe, češpelj in zelenih marelic je bila docela nezadostna. Voda je bila nezdružna, a še to so skoplo delili. Kruha včasih po 14 dni ni bilo, vseh tega so ga pa še morali plačevati po 40 rubljev za kg. Pripomniti je treba, da so imeli ti tovariši po 150 rubljev na mesec.

Poprodali so svo odlično obleko, tople srajce, nalivna peresa, ure in druge reči, da so si lahko preskrbeli kruha. Ko so se vrnili v Moskvo, niso imeli druge prljave kakor obleko, ki so jo imeli na sebi.

Delati so morali pogosto po 48 ur nepretrgoma v isti izmen. Za carjev so v tem žveplenem rudniku delali kaznjenci. Tobak, ki so ga tam dajali delavcem, je bil mešanica iz suhega rastlinja in drobno sesekljanih korenin.

Morali so mesec dni ostati v rudniški bolnišnici, ki je bila slabo gra-

11

Ko sem videl, da so napol mrtvi od stradanja, sem jim dal suhega mesa in jajec, katerih so si pošteno privoščili in mi jih potem hoteli plačati.

Nekaj dni pozneje so zapustili Moskvo in se vrnili v Ameriko. Dva tedna po njihovem odhodu sem dobil pismo od Blaha, ki mi je povedalo, da se s Knotekom vračata v Moskvo in me prosita, naj jima najdem kako mesto. Vse moje iskanje je bilo zastonj.

Osem dni kasneje sem nekega večera našel mladega Blaha, ki me je čakal v sobi. Njegove poteze so bile izmučene, obraz vse izpit in porumel. Izgubil je skoraj vse lase. Glas, ki je govoril s sekajočimi poudarki, je bilo komaj slišati. Obleka mu je mahedrila ob telesu. Okostje — to je bilo vse, kar je ostalo od fanta, ki ga je bilo v Ameriki samo zdravje, ki je zapustil Združene države goreč od navdušenja.

Vprašal sem ga: »Kje je Knotek?« »V sokolniski bolnišnici, ne daleč od tu. Legar ga daje.« Fant mi je zdaj pripovedoval o svojem romanju v Moskvo:

»Ko sem si jaz skoraj opomogel, je zbolel Knotek. Ker sva bila trdno odločena, da ne ostaneva niti trenutke več v Kokandu, sva ušla iz bolnišnice ter se ukradla v vlak, ki je odhajal za Moskvo. Knoteku se je bledlo, imel je hudo vročino. Večkrat je poskušal sketiti iz vlaka, treba ga je bilo držati s silo. Vlakovodja je telefoniral v Moskvo in na postaji je siromaka čakala nosilnica. Odpeljali so ga takoj v bolnišnico.«

Drugi dan sva ga z ženo šla obiskat. Ležal je na postelji iz desek, brez vsega, na mrčnem, mrzlem hodniku. Ustnice in jezik je imel črne, glodala ga je strašna mrzlca. Ležal je v svojem gnoju, ne da bi se kdo brigal zanj.

Ko sem videl obupno stanje, v katerem je ta nesrečnik bil, sem takoj zahteval, naj me peljejo k prvemu zdravniku in sem se pri tem hudo pritožil. Zdravnik mi je dejal, da je bolnik obsojen na smrt, da ga nič več ne more rešiti, zato se ne splača z njim zapravljati časa.

Jaz sem ugovarjal: »To ni važno. Naj umre ali ne, zasluži, da skrbite zanj, kakor je treba. Če ga se enkrat najdem v takem stanju, vas opozarjam, da se bom pritožil pri višjih oblasteh.«

Pri naslednjih obiskih sva morala z ženo čakati najmanj po dve uri, da so strežniki bolnika lahko spravili v vsaj malec primerno stanje. Vsako pot sva mu prinesla mleka, jajec, masla in sadja, česar bi sicer nikdar ne bil dobil. Ne vem pa, če mu vsega tega niso po najinem odhodu pobrali.

Po dveh tednih boleznij je Knotek umrl. Brzojavil sem njegovim staršem v Berwyn, žilkaško predmestje, o smrti edinega sina, potem sem šel na komisariat za delo in v Odbor za žveplo, da bi uredil zaradi pogreba. Dejal sem tam, da je bil Knotek član Zveze mladih komunistov v Združenih državah, in sem od zastopnikov raznih sovjetskih organizacij zahteval, da morajo iti za pogrebom. Na moje prizadevanje so dovolili ureden pogreb.

Cesta od Ljubečne proti Dramljam

V pretečenem letu je bil komisijski ogled za graditev ceste iz Ljubečne pri Celju v smeri proti Dramljam oz. Žičkemu samostanu. Za enkrat je komisija, v kateri so bili tudi zastopniki kr. ban. uprave in celjskih oblasti, določila, da bi se cesta zgradila do vasi Bezovica.

Slišali smo izjavo komisije, da še nikoli za nobeno cesto niso zainteresirani svobodno zbrali toliko prispevkov, obstoječih v brezplačnem osebnem delu, z vošnjami, brezplačnim odstopom vse zemlje in potrebnega materiala, kot se je to zgodilo v tem primeru. Saj znaša vrednost prispevkov okoli 150.000 din na približno 5 km dolgi prog. To je gotovo jasen dokaz, kako potrebna je ta cesta, a potreba po čimprejšnji graditvi se je še povečala, ker občina Škofja vas, zanašajoč se na graditev nove ceste, stare ne popravlja več. Promet je s tem v tako obljubljeni dolini popolnoma prekinjen.

Občina Škofja vas je vstavila v svoj tekoči proračun za gradnjo nove ceste 10.000 din, Okraj-

ni cestni odbor v Celju pa 60.000 din, a ne malo smo se začudili, da je bila tudi ta zasebna pobuda zaman.

Na plan so stopili zopet oni preroki, ki zasledujejo svoje cilje in pravijo, da bo zadeva tudi to pot padla v vodo, kot je že večkrat, saj je že minilo nad 50 let, odkar je bil prvi komisijski ogled.

Ako višja oblast ne bo odobrila tozadevne postavke v proračunu okrajnega cestnega odbora v Celju, tedaj je gotovo, da se z delom še ne bo moglo letos pričeti, dasi bo izdelan načrt in napravljen proračun.

Računamo na uvidevnost sedanjih oblasti in si ne moremo misliti, da bi se zadeva v teh okoliščinah vložila ad acta.

Sveta maša za akademikom Rudolmom Dolinarjem bo na dan obletnice njegove tragične smrti jutri, dne 8. junija, ob 7 zjutraj v frančiškanski cerkvi. Svete maše naj se udeležijo akademiki in staršine. Ob 8 zvečer bo komemoracija v Akademskem domu.

Pereča vprašanja iz Slov. Konjic

Slovenske Konjice, 7. junija.

Položaj naših invalidov

Menda ni noben sloj, izvemših brezposelnih, tako prizadet kot vojni invalidi, kateri ne dobivajo primernih rent, ki bi jim morale pripadati ali pa jih sploh ne dobe. V primeri z njihovimi žrtvami okrnjene rente po krivičnem invalidskem zakonu ne pomenijo mnogo, da o položaju onih, ki sploh ničesar ne prejema niti ne govorimo. Dovolj je bilo že pisanja. Le v toliko bodi omenjeno, da se naši vojni invalidi vselej novega invalidskega zakona, ki ga bo vlad v kratkem predložila poslanski zbornici v pretes in odobritve. Tedaj bo končno rešeno eno izmed najvažnejših socialnih vprašanj, ki v živo zadeva naše vojne sirote in njihove družine.

Družinske razmere nekaterih vojnih invalidov so zelo slabe. Oni, ki prejemajo podporo in imajo vsaj nekaj premoženja, ali pa izvršujejo kakšen poklic, se že z veliko silo prinejo skozi težave. O ostalih pa ne moremo reči ničesar drugega kot to, da je obljubljeni novi invalidski zakon za nje edina rešitev, ki bo tudi pri navedenim izboljšala življenje, kakršnega so si s

trpljenjem zaslužili. Isto je z vdovami padlih. — Nekje v našem okraju živi invalid, ki ga morajo domači hraniti kot majhnega otroka. Je star okrog 50 let, prevzikelar na majhni kmetiji. Podobnih primerov je najti več. Naši invalidi se večkrat med seboj pogovarjajo, da so doživeli »dve fronte«. Na prvi — v vojni — je šlo za življenje, na drugi — po letu 1929 — pa tudi, Pravijo, da se druga nič ne razlikuje od prve. V sedanji vladi vidijo invalidi svoje rešitelje, ker vedo, da bo izpolnila veliko socialno dolžnost, katero prejšnji režimi niso čutili.

Avtoprevoznitvo uničuje „furmane“

Vedno bolj opazamo na naših cestah tovrstne avtomobile, ki prevajajo iz kraja v kraj raznovrstno blago: manufakture, pridelke, les in celo že kamenje za ceste itd. Lastniki teh avtomobilov so trgovci, zasebniki ali pa prevozniki družbe, katere so se pričele že kar na debelo baviti z avtoprevoznitvom. Prevaževati so pričeli zadnji čas že tovrstni avtomobili novega tipa z ločenim motorjem in dvema priklonima vozovoma, ki pelje precej več kakor tovrstni avto na vadnega tipa. Avtoprevoznitvo je postalo že tako rekoč kar poklic.

Na žalost pa so zaradi tega hudo prizadeti naši vozniki. Avtoprevoznitvo ta prastari poklic, ki je velikemu številu ljudi dajal kruha in zaslužka, naglo izpodriva. Podjetjem se prevoz najraznovrstnejšega blaga izplača. Ne ozirajo pa se nič na voznike in naglo zmagujejo nad njimi. Mnogi obrati so zadnji čas najeli tovrstne avtomobile in odpuščajo naše voznike. Med lastniki tovrstnih avtomobilov so večinoma takšni, ki jim je to le postranski zaslužek. Posledice odpuščenja voznikov so hude: Vozniki izgubljajo posel in zaslužek ter so skoraj popolnoma že obubožali z družinami vred. Nekateri so prisiljeni iti v tovarne, drugi pa med sezonske delavce.

Ker novi način prevoznikega prometa narašča, se je bati, da bodo vozniki nekega dne popolnoma zapustili svoj posel. S tem pa ne bodo prizadeti samo ti, ampak bodo trpeli tudi kovači, kolarji in predvsem še kupčija s konji. Ob precejšnji zaslužek pa bodo tudi gotovi gostilničarji.

Zavarujte železniško progo

Krajevna ozkotirna železnica Poljčane—Zreče zavije malo niže pod gabroveljskim postajališčem v tesni prostor med hribom in strugo Dravinje. Potok teče komaj meter proč od železniške proge. Potnik, ki gre tod po pešpoti, mora posebno ponoči dobro paziti, čeprav je zasilna ograja. Struga je globoka 15 m in Dravinja vedno bolj izpodjeda skoraj navpično obrežje. Od dne do dne se zelo rahla zemlja ruši v vodo. Zelo se čudimo, zakaj železniška uprava ne zgradi na tem, tako nevarnem mestu škarpe, ki je vedno potrebnejša. V do glednem času se bo namreč utrgal večji plaz ter tako razdeli železniško progo, ki se bo zrušila v potok. Utegne se udeleti zemlja pod vlakom, kar bi pomenilo veliko nesrečo. Dobrohotno opominjamo železniško ravnanstvo v Ljubljani, da zavaruje kritično mesto. Čim prej, tem bolje! Škarpa mora biti visoka 16 m in dolga 25 m, da se na ta način prepreči udiranje zemlje v neposredni bližini.

Enako postaja nevaren prostor za železniško progo tudi nad Režabekom, kjer je struga tudi globoka nad 15 m. Tudi tukaj bo potrebno že v bližnji bodočnosti zajamčiti varnost proge. Mi bi ne videli radi, da bi odlaganje naravnost prepotrebni del imelo kdaj hujše posledice.

Izpred obrtnega sodišča

Če brat svojemu ranjenemu bratu pomaga

Krojaki pomočnik je tožil mojstra za 14 dnevno odškodnino in trdil v tožbi, da ga je mojster brez odpovedi in brez zakonitega razloga odpustil. Pomočnik je ob nedeljah večkrat zahajal v domači kraj, ki je bil zelo oddaljen od železnice. Mojster je odklanjal vsako plačilo in navajal, da tožnik na predzadnji ponedeljek pred odpustom ni prišel na delo, marveč šele v torek zjutraj, zadnji ponedeljek pa je prišel eno in tri četrt ure prekasno. Tožnik je navajal, da so v prvem primeru domači fantje precej hudo pretepili njegovega brata in ga je moral doma negovati; zaradi oddaljenosti in zaskrbljenosti pa ni mogel mojstra obvestiti. Sicer pa je v torek pri nastopu dela prosil mojstra, da naj mu odsotnost oprusti, kar je mojster tudi storil; to je mojster pri razpravi priznal. V drugem primeru je preko nedelje obiskal svoje starše na deželi; zvečer je zamudil vlak; odpeljal se je šele v ponedeljek in zato zamudil delo eno dobro uro.

Mojster je bil obsojen v plačilo. Razlogi: Po § 239 št. 3. obr. z. sme služboavec brez odpovedi odpustiti službojemnika, ako ta svoje dolžnosti ne vrši in tega svojega početja zadostno ne opraviči. Za prvi primer je tožnik dokazal, da je res negoval brata; to je bil opravičljiv razlog; pa ne oziraje se na to je mojster v torek zjutraj tožnikovo odsotnost opravičil; s tem je mojster izgubil pravico za izvajanje kakršnih posledic. V drugem primeru se mora pač reči, da je pomočnik zanemaril svojo dolžnost, vendar to enkratno in samo eno in tri četrt ure trajajoče zanemarjanje ni tako hudo, da bi bil takojšen odpušt opravičen.

Krasen uspeh naših v Parizu

Pariz, 6. junija.
Budge : Kukuljevič 6:2, 8:6, 2:6, 1:6, 6:1.
Mitit : Abdesalam 8:6, 9:7, 6:3.
Palada : Hecht 6:3, 6:3, 6:3.
Punčec : Gabory 6:4, 6:1, 6:1.

Od tu in tam

6000 otrok je prejelo na binkošne praznike zakrament sv. birme v Zagrebu. V nedeljo je bilo birmanih v zagrebski stolnici okoli 3500 dečkov in deklic, na drugi dan binkošnih praznikov pa 2500. Birmani so istočasno zagrebski nadškof dr. Alojzij Stepinac, škof Salis-Seewis in nadškof dr. Rodić.

Velika obrtniška razstava je bila odprta v nedeljo v Zagrebu. Priredila je to razstavo Zveza hrvatskih obrtnikov ob priliki 30letnice svojega delovanja. Namen razstave je, da se poudarijo v čim dostojnejši obliki interesi hrvatskih obrtnikov. Otvoritev razstave sta se med številnimi drugimi vplivnimi osebnostmi udeležila tudi ban savske banovine dr. Ružić in zagrebski nadškof dr. Alojzij Stepinac. Pred začetkom razstave je Hrvatski obrtniški pevski zbor »Jug« zapel obrtniško himno, nakar je imel predsednik odbora za razstavo daljši govor, v katerem je razložil vse delovanje Zveze hrvatskih obrtnikov v zadnjih 30 letih. Med drugim je poudaril, da danes hrvatski obrtniki lahko s ponosom gledajo na svoje uspehe, ki so jih v teh letih dosegli v korist vsega obrtniškega stanu. Poudaril je tudi, da tudi »parni stroj in elektrika nista mogla preprečiti normalnega razvoja obrtništva.«

Redni sestanek predstavnikov združene opozicije je bil v nedeljo v Beogradu. Udeležili so se ga Ljuba Davidović, Joca Jovanović, Miša Trifunović ter člana delovnega odbora Božidar Vlahić in Milan Grol. Na tem sestanku so predvsem govorili o določitvi sestankov združene opozicije v juniju v posameznih krajih Srbije. Za te sestanke so tudi že določili govornike.

Prvo razstavo mladinskih knjig so v nedeljo odprli v Zagrebu. Razstavo je priredila zagrebska knjižarna Vasić in Horvat. Na otvoritev je prišel tudi zastopnik prosvetnega ministrstva. Da bo ta razstava dosegla svoj namen, dokazuje ogromno število ljudi, ki so se že takoj prvi dan te razstave udeležili. Razstavljenih je okoli 3500 mladinskih knjig. Največjo pozornost so vzbudile razstavljene francoske, angleške in češke knjige za mladino. Razstava bo odprta do 10. junija in bo, kakor pravijo Zagrebčani, opravila zelo uspešno propagando za mladinske knjige, ki jih, posebno do brnih, zelo manjka.

Strahotna nevihta je besnela pred nekaj dnevi nad Banjaluko in njeno okolico. Med nevihto je padala tudi debela toča, ki je naredila veliko škodo na poljih in po vrtovih. Silovito neureje pa je zahtevalo tudi dve človeški žrtvi. Trije tamkajšnji kmetje so se ravno, ko je zadivljala nevihta, hoteli hitro vrniti s polja domov. Med potjo so se morali zateči v neko gospodarsko poslopje, ker med nenavadnim nalivom niso mogli več naprej. Komaj pa so se umaknili pod streho, že je udarila v poslopje strela in ubila dva kmeta, enega pa težko ranila. Poslopje se je od strele tudi užgalo in pogorelo do tal.

Prvi dom »Seljačke Sloge« v Bosni so začeli graditi v Podbrežju pri Zenici. V nedeljo so slovesno položili temeljni kamen za ta dom. Istočasno je bilo v Pobrežju veliko zborovanje prištevane bivše HSS, ki se ga je udeležilo tudi nekaj narodnih poslancev. Dr. Vlada Mačka je zastopal dr. Juraj Šutej. Ob tej priliki je pripravljali odbor izdal tudi proglas, v katerem poziva vse tamkajšnje prebivalstvo, da na tem zborovanju manifestira za hrvatsko stvar. Hrvatski dom v Zenici je bil tudi okrašen z zelenjem, na njem pa so vibrale hrvatske zastave. Pred vhomom sta bili razobešeni tudi veliki sliki Stjepana Radića in dr. VI. Mačka.

Novega župana so dobili v Novem Sadu. Do te spremembe je prišlo zaradi neprestanih sporov med prištevane dosedanjega župana dr. Lića in opozicijo. Ilićevi nasprotniki so onemogočali vsako nadaljnje mirno delo na občini. Zato je bil edini izhod iz teh večnih razprtij, da je dosedajni župan odstopil. Pravijo, da bodo podali prav vrhovec ostavko tudi vsi ostali mestni svetniki, ker je vsako nadaljnje delo v takšnih okoliščinah nemogoče.

Poljski minister za socialno politiko Marjan Kolciawski je prišel te dni v Dubrovnik. Svoje bivanje v Dubrovniku bo deloma izkoristil za proučevanje tamkajšnjih socialnih ustanov, deloma pa za svoj oddih. Minister Kolciawski se namerava zadržati v naši Dalmaciji precej časa.

Jadrmico »Hrvatska«, ki se je potopila letos dne 8. aprila, so začeli dvigati. Že takoj prvi poskus pa se je ponesrečil. Ko je dvigalo potegnilo jadrmico že na morskno površje, se je odrgala debela žična vrva. »Hrvatska« se je znova pogreznila v morje. Pravijo, da vsaka skušnjava nekaj stane. Zdjado znova poskusili z dviganjem potopljene jadrnice in bodo pri tem že morali uporabljati vsaj nekoliko bolj močne žične vrvi.

Za najmodernejšje ribnike na Balkanu smatrajo fiste v okolici Končanice pri Daruvaju. Teh ribnikov je 30. Oskrbljeni so z najmodernejšimi ribiškimi napravami. Prve ribe so za te ribnike nabavili l. 1904. m sicer so jih kupili na Češkem. Ribniki v okolici Daruvaja so si kmalu pridobili svetovni sloves in to po svoji ureditvi, kot po kakovosti rib. Danes zavzemajo ti ribniki 3200 jutrov površine. Okoli ribnikov je narejen nasip v dolžini 180 kilometrov. V okolici so zgrajena številna gospodarska poslopja, skladišča in stanovanjske hiše za nameščence. V največji množini izvažajo ribe iz tega kraja proti Beogradu in Zagrebu, in sicer s posebnimi vagoni.

Dobro vinsko trgatve napovedujejo za letos v Dalmaciji. Hladno vreme je deloma prišlo kar prav, kajti preprečilo je, da se letos škodljiva peronospora ni tako razpela, kakor ponavadi skoraj vsako leto. Na otoku Visu pa se je pojavila neka druga vrsta bolezni, ki ovira pravilno rast in razvoj vinske trte. Vinogradniki z Visa so zaradi te trne bolezni zelo zaskrbljeni, ker se boje, da to ne bi bili znaki nevarne filoksera, ki bi utegnila popolnoma uničiti vse tamkajšnje vinograde. — Zaloge šibeniškega vina so se zadnji mesec zelo zmanjšale. Prečeni so, da je zdaj v šibeniških zalozah še okoli 20.000 hektolitrov vina. Vinogradniki prodajajo črno vino po 3 do 4.50 dinarjev, belo pa po 4.50 do 5.50 din litra.

Zanimiv sklep so sprejeli svetniki varaždinske občine zadnji teden. Poleg ostalih vprašanj so reševali tudi tako imenovano cigansko vprašanje. Določili so za cigane poseben prostor v bližini varaždinske okolice, kjer jim bodo zgradili male stanovanjske hišice, tako da ciganom odslej ne bo več treba bivati pod navadnimi šotori. Ciganski otroci bodo morali tudi hoditi v šolo. Varaždinci pravijo, da bi se tudi druge občine ravnale po tem zgledu.

Motorni vlaki za bosanske ozkotirne železnice bodo v kratkem zgrajeni. Tovarna vagonov v Brodu je prevzela ta dela za 4,5 milijonov dinarjev. Vsak motorni vlak bo dolg 46 metrov in težak 72 ton. Vlaki bodo mogli voziti najmanj 60 kilometrov na uro. Prve poskuse so z enim teh vlakov naredili včeraj in pravijo, da so se proti pričakanju dobro obnesli.

Nekaj misli o naši treznosti

Boj za treznost bistveno drugačen kot boj proti letiki

V zvezi z vprašanjem protijetičnega boja smo poudarili povezanost tega vprašanja z vprašanjem naše treznosti. Zavedati pa se moramo, da mora biti boj za treznost bistveno drugačen, kakor je na primer boj proti letiki. Medtem ko se vsak jetični bolnik rad in tudi več ali manj uspešno drži navodil načrtne protijetične borbe, če jih le enkrat spozna, manjka pri alkoholiku potrebna moralna osnova, to je volja, za uspešen odpor proti zlu, ki mu je zapadel. Zato je tudi ves boj za treznost, kakor ga vršijo treznostna društva med narodom, le malo uspešen. »Pijanec se spreobrne, ko se v jama zvrne.« To je eden najresničnejših narodnih pregovorov, v kolikor ga ne zanikuje moderno klinično zdravljenje alkoholikov, ki pa pri nas v Sloveniji menda še ni vpeljano.

Uspešnega boja za treznost zato ni pričakovati »od spodaj, ampak ga more izvesti le oblast z učinkovitimi, neprenagljenimi odredbami. Namesto društev, ki so po dosedanjem izkustvu povečini glas vpijočega v puščavi, naj bi stopil organ strokovnjakov, ki bi sistematično proučeval vprašanje proizvodnje in potrošnje alkoholnih pijač iz zdravstvenega in narodnogospodarskega stališča. Tak organ naj bi bil iz delavnih strokovnjakov. V večjih društvih in ligah pogrešamo namreč pri posameznih članih čut odgovornosti, zaradi česar imajo take organizacije le majhen uspeh. Seveda bi moral imeti naš organ vsaj polsložen značaj z ingerenco na upravo. Prevneti protialkoholni borci bi hoteli seveda gorjiski vozni kar presekači s kakšno prohibicijo, kar pa je, kot je dokazala Amerika, nesmiselno in neuspešno. Narod si tudi ne bi pustil kar tako vzeti »dobre kapljice, ki mu pomeni pol življenja. Se v pesmi jo opeva. Treba je namreč z zakonitim sredstvi smoteno omejevati nezmernost, ki šele ustvarja resnost vprašanja alkoholizma in ki jo žal tudi v našem narodu pogosto srečujemo. Naj navedemo vsaj en vzrok temu.

V novejšem času prodirajo na naš trg vedno uspešneje močna in cenena dalmatinska vina, ki jim naše domače vino ne more konkurirati. To je tudi razumljivo. Dalmatinsko vinogradništvo je v primeri z našim zelo primitivno in ne pozna onih visokih stroškov, ki bremene našega vinogradnika. Iz tega razloga je dalmatinski vinski pridelek cenen. Naravna posledica tega je, da imajo domača vina na domačem trgu vedno manj kupcev in ostaja vino našemu vinogradniku v kletah. Upati tudi ne more, da bi za izgubljene domače trg našel odjemalcev drugod. Tem novim razmeram se tudi ni mogoče kar čez noč prilagoditi, na primer z omejitvijo domače produkcije. To pa zato, ker izrazit vinogradniški svet ni primeren za drugačne donosejše kulture.

Vsi ti razlogi so izsilili nov način potrošnje domačega vina v vinorod, krajih samih: pridelovalci potičajo svoj pridelek na drobno kar sami, največkrat kar v zidanicah. Vino, ki se je torej prej prodalo v nevinorodne kraje, se popije doma. Celoten narodnogospodarski učinek je pa ta, da popije naš narod vsako leto več vina, kar domača produkcija ne nadzadeži, tuja vina pa se vedno bolj uveljavljajo.

Naši vinorodni kraji so v pogledu druge proizvodnje vsi močno pasivni. Po pasivnost so v normalnih razmerah krili s prodajo vinskega pridelka. Ker sedaj ti kraji v velikem delu svoj pridelek sami potrošijo, je prejšnje ravnanje porušeno. Kupna

moč pada, uboštvo narašča, kar pa je najhujše, se k temu druži nehotena nezmernost v pitju. Naš človek pije, če ima, če pa nima, je tudi pri težkem delu dober studenec. Tega ne smemo nikdar pozabiti pri reševanju našega treznostnega vprašanja. Kaj naj tu pomaga propaganda? Kaj pripovedovanje o škodljivosti alkohola? Učinkovita mora biti le temeljita proučitev vprašanja našega alkoholizma iz vseh strani, tudi gospodarskega, in ne le higienskega. Ko bodo ta vprašanja pojasnjena, pa je na vrsti oblast, da s pametnimi ukrepi temu odpomore.

Če ne bomo omejevali našega vinogradništva, pa mu na drugi strani tudi ne pustili, da se v sedanjih neugodnih razmerah razvija dalje (za to je naša banovina že menda nekaj poskrbela), bomo našemu treznostnemu gibanju lahko pomagali še na različne načine. Drugi narodi mislijo že na marsikaj, kar je pri nas neznano. Da navedemo le en primer. Našemu vinogradništvu in treznostnemu gibanju bi hkrati mnogo koristili s smotreno propagando uživanja svežega grozdja. Saj je pri nas potrošnja svežega grozdja res zelo majhna. To pa zato, ker prodaja grozdja ni organizirana. Posvetimo na primer v jeseni ob času trgatve teden dni propagandi za grozdje. S tem bomo hkrati pri našem vinogradniku zbudili zanimanje za zlahknejše namizne sadove, da se ne bo več zelo oklepal samorodnih vrst, ki onesposablajo kakovost naših domačih vin za uspešno konkurenco na trgu. Tako bo zanimanje za sveže grozdje hkrati že vplivalo na zboljšanje domačih vin in bi mogli pozneje misliti celo na tuje vinske trge. Nikar torej ne pozabimo na prevzeto vprašanje potrošnje svežega grozdja, ki mora postati popularno tudi v vseh naših nevinorodnih krajih. Učimo se pri Nemcih, kako se take vrste propaganda organizira. Zdravniki, gospodarstveniki in vseh vrst drugi strokovnjaki (mislimo pri tem zopet na zgoraj omenjeni organ protialkoholne borbe) bi morali povedati narodu brez fraz svoje tehtno besedo.

Naša znana nezmernost je toliko pogubnejša, ker se je narod sam ne zaveda, kakor se na primer zaveda resnosti vprašanja tuberkuloze. Je pa dejansko alkohol hujši in zavratnejši sovražnik naroda kakor jetika že iz golega dejstva, da jetika ni podedljiva, medtem ko je statistično docela dokazano, da se alkoholizem posameznika težko masčuje še v pozne rodove potomstva. Izračunali so že tudi, kako ogromne milijone škode utegne prizadejati državi en sam alkoholik s svojim potomstvom v razmeroma kratkem času. Dolgove teh nesrečnikov plačuje država v bolnišnicah, jetišnicah, blaznicah, pobiljevalnicah in podobnih zavodih.

»Borba krščanskih strokovnjakov za nov red.« Brošura pod tem naslovom nam kaže, kako naj se organizirajo gospodarske in socialne razmere v tisti smeri, ki jo je pri nas začel propagirati dr. J. V. Krek in ki edina more pripeljati delavstvo do tega, da bo enkrat res nekaj pomenilo in da ne bo vedno le služilo zasebnemu ali državnemu kapitalizmu, temveč da bo v gospodarstvu enakopraven in sodočujoč činitelj. Brošura se naroča pri izdajatelju (Valant Milan, Ljubljana, Ulica na grad 5), dobi se pa tudi v knjigarnah. Gospodje, ki so dobili brošuro na ogled, pa je niso vrnili, so naprošeni, da jo poravnajo. Kdor je izgubil pošto položnico, naj nakaže po cek račun št. 14.665. Strok. zveza poljedelskega delavstva.

David je spodtaknil Goliata

Ljubljana, 7. junija.

Potrt popotnik rahle židovske fiziognomije je s potovalnim kovčgom v rokah urnih krač izginil po tekmi med BSK-om in Ljubljano v mračni rov pod tribuno. Njegov iz »Politike« znani obraz je imel lastnika v BSK-ovem trenerju »herju Nemešcu. In za tem žalostnim vodnikom se je zgrnila brez glasu velika čreda preplašenih bitij v beloplavih oblakih. Kakor zapuščen morsk svetilnik mračni — pa tudi visoki — Stevo-vicev Ivanček iz Beograda je imel še solze v očeh od pretešilega joka, ki ga je bil uprizoril ljubljanski publiku potem, ko je z veliko spretnostjo zabil lastnemu vratarju usodno pomembni gol. V tej trumici ni bilo nič ošabnosti, nič velemešne otmulenosti in važne samozvesti, bili so le še dobri, preprosti, sočutja vzbujajoči bratje z jugovzhoda. Ta hip je že bilo jasno, da BSK ni postal prvak države. In takile ljubljanski krompirjevi so nogometnim učenjakom prekrizali prelepo pot do cilja? Pa so mislili učenjaki, da bodo brez težave brezobzirno na tej polji povozili slovenskega ligaša, ki je kakor rob pod stopnicami bedno stokal prav spodaj na ligaški lestvici! — Povožili bi bili svojega prijatelja, čeprav jim je dajal vsa leta zvesto svoje glasovalne zaupnice, povozili bi ga bili meni nič tebi nič ter ga vrgli iz ligaške hiše ven v podvezno grmovje, kjer bi bil jok in škripanje z napredovanjem. Kar na mah bi bili uničeni dolgoletni napori naših ljudi, ki so s sijajno zvestobo neprestano delali v stiskah in pomanjkanju na to, da bi dvignili kvaliteto stopno slovenskega nogometa. Star, sicer nekoliko hrapav pregovor pravi, da v sili hudič še muhe žre — in za ljubljansko lakoto je moral biti v nedeljo tečen tudi slonokoščeno trdi BSK. Ta čas pa so nam v Sarajevu naši Bosanci za boljši apetit zmešali krašen aperitiv, ki so mu dali ime »Clades Concordiae«. Konkordije ni mogel rešiti niti »ubežni uskok« Zemljič.

Kaj bi vam navajal še enkrat potek, kate-rega gorečnejši znate že skoraj na izust iz raznih časopisov, ki že ponovi zagledajo luč dneva! — Dovolj bo, da ponovimo le, kako je bila hegemonija na terenu v glavnem porazdeljena. V prvih minutah je pritiskal BSK, potem pa je zagodila neveljovno Ljubljana, ki je bila v premoči dobrih dvajset minut. Nato je za pet minut spet prevzel glavno besedo BSK, ki pa je moral prepušiti iniciativo malo manj kot do konca polčasa Ljubljani. V drugem polčasu sta bila dobrih deset minut nasprotnika enakopravna, potem pa je postala Ljubljana presneto sitna ter je napadala dobre četne ure. Zadnje četne ure pa so se Belgrajčani skoraj usidrali pred ljubljansko vrata in šele v zadnjih minutah si je Ljubljana opomogla toliko, da je prevzela iniciativo večkrat prav nevarno v roke. Prvi gol je v 11 minuti prvega polčasa zabil iz prostega strela Lah — 1:0 — izenačil je Podhraški v 34 minuti istega polčasa, po sijajni kombinaciji, ki je šla od Radovanovića do nasprotnega šestnajstera, kjer je postala kar baročno bujna in nanačena kakor sekundni kazalec. Z noge na nogo je šla žoga, z glave na glavo: od Radovanovića do Lehnerja, od Lehnerja do Božovića, od Božovića do Valjarevića, od Moše do Božovića in spet nazaj k Valjareviću, ki je dvignil k Podhraškemu. Podhraški je udaril odlično in bilo je 1:1. Toda veselje BSK-ovcev in pridnih belgrajskih podžigateljev ni bilo dolgotrajno. Še dve minuti pozneje v 36 minuti je Stevovič prekrasno porinil žogo mimo Puharja v lastno lopo. In bilo je 2:1 za Ljubljano. V drugem polčasu je dobil od Moše žogo Valjarevič, ki je stal v offsideu.

Toda nič ni pomišljal, ampak počil neubranljivo 2:2. Obe strani, posebno pa še BSK-ovci, sta potem голу poskušali za vsako ceno zmagati, toda usoda je hotela drugače.

Stari mornar Bertonec je Stane in njegov zvesti kompanjon Luce Žitnikov sta bila strah in trepet vsem BSK-ovcem, ki so v šestnajsterec priletavali s temnimi nameni. Kakor dva leva sta razdirala, neustrašeno skakala v največje gneče ter odbijala v polje, da je bilo veselje. Kdo bo boljši, sta si porazdelila po bratovsko: vsak en polčas. Ob koncu pa sta bila oba v težkih trenutkih tako dobra in tako neugnanu pogumna kakor že zlepa ne kdaj kak slovenski branilski par. Nogomet je danes činitelj, ki reprezentira posamezna mesta, dežele in države nad vse vidno. Povsod se dobe uvidni ljudje, ki športnikom, kateri večajo v svojimi uspehi krajevni ugled, preskrbe službo: Zadnji čas je že, da se tudi v Ljubljani v tem oziru razmere obrnejo na boljše. Igralec, ki je leta in leta tako pogumno tvegal in se tako požrtvovalno boril za ugled mestnega in slovenskega reprezentativnega kluba kot se je boril Bertonec Stanko, bi moral že zdavnaj dobiti primerno službo! Na igrišču so navdušeni nad igro in nad igralci vsi ljudje in med njimi so tudi možje, ki lahko založe odločilno besedo na pravem kraju! Toda kaj, ko po tekah navdušenje splahne in podžigati v privatnem življenju v junaku športne nedelje pri nas ne gledajo več igralca, ampak navadnega zemljana, ki mora za prozračni življenjski boj zastavljati prav tako do izpranosti vse svoje sile kot jih je bil njim v veselje in skupnosti v ugled zastavljal v tekmi.

Tu pa tam so se na nedeljski tekmi godile tud prav zabavne stvari. Tako sta ob neki priliki Slapar in Knežević ob spopadu odletela na kolena ter pogrebla, ko sta iskala pod zeleno rušo skritih črvikov, prav temeljit po parcele. Marsikdo se je moral namuzniti Stevoviču, ki so mu po nesrečnem голу lile kakor lešniki debele solze po razžaloščenih licih. Dolgo ni mogel v njegovem sreč usahniti ta obilni izvirček plemenitega čustvovanja. Ljudje so se nekajkrat prav od srca nasmejali dolgoletnemu, robatemu Radovanoviču, ki ga je na prekanjen način »sparil« Erber. In ko se je v Valjarevića, ki je bil podrl Bertonec Stanka, zakadil v sveti jezi Luce, podoben grmečemu Zevsu, so prisotni opazili, da je »Valjar« poizkušal odpreti usta, pa se mu je takoj zataknilo v grlu, ko je pogledal v Lucetov obraz. Če bi bil imel rep, bi ga bil stisnil med noge, tako pa je bil samo pobral s sedemmilijunskimi koraki proč od razsrjenega Ljubljana. Neki najbolj ginjeni gledalec so po odmoru ukrotili svoja najnežnejša čustva s pivom, slivovko in »brizganecem«. Pravijo, da jim je šlo potem podžiganje bolj od rok!

Pred koncem igre je BSK zablestel v polnem sijaju, sicer samo dobrih deset minut, ampak tako slepeče, da je Logarju že kar jemalo vid. BSK-ov napad je sestavljen iz odličnih tehničarjev, dobro podkovanih v trikih, izborni disponiranih za preseneljive kombinacije, ki so jih izvajali z zares vzgledno natančnostjo. Opazili smo, da BSK, kadar igra tako, daleč prekaša Gradjanskega po virtuoznosti, soroden pa mu je po nevarnosti. Ljubljana je tokrat prestala krst v ognju in žveplu, znebila pa se je hkrati tudi dušete more, da mora z BSK-om vedno izgubiti. Enajstotica Ljubljane se je borila od prvega do zadnjega moža in od prvega do zadnjega hipa z neverjetno požrtvovalnostjo, pa tudi s solidnim znanjem. Po nedeljski tekmi sklepamo, da nas bo ta enajstotica v bodoče prav dobro zastopala.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblakost (0-10)	Veter (smer, jakost)	Pada- vine m/m	Pada- vine vrsta
Ljubljana	767.2	26.5	17.2	77	6	0	—
Maribor	764.4	23.4	13.0	80	4	0	—
Zagreb	763.9	26.0	13.0	80	0	SE ₁	—
Belgrad	763.0	30.0	14.0	90	6	SW ₁	—
Sarajevo	764.1	27.0	11.0	90	3	0	—
Vasja	763.8	23.0	17.0	60	3	NW ₂	—
Split	767.2	3.0	19.0	70	0	SW ₁	—
Kumbar	762.5	25.0	18.0	70	0	W ₂	—
Rab	764.4	25.0	18.0	60	0	E ₁	—
Dubrovnik	763.1	25.0	16.0	80	0	NE ₁	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblakost, toplo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: V soboto, 4. junija je bilo iz noči do 9.10 popolnoma oblačno, nakar se je ista nekoliko zmanjšala, vendar pa je bilo pretežno oblačno do 11.10. Med 11 in 16 se je oblakost spreminjala, ob 16 pa se je skoraj popolnoma zjasnilo; tako je ostalo do 21, nakar se je zopet pooblačilo in tako ostalo tudi ponoči.

V nedeljo, 5. junija je bilo iz noči do 6 popolnoma oblačno, ob 6.5 se je pričelo nekoliko jasnit, vendar pa je prevladovalo še vedno oblačno vreme. Ob 14.15 se je pričelo naglo jasnit in je ostalo večinoma jasno do 17.20, nakar se je zopet pooblačilo in tako ostalo v noč.

Včeraj, 6. junija, je bilo iz noči do 9 megleno; ob 9 se je megla dvignila in se je polagoma zjasnilo. Od 11—16.40 je bilo večinoma jasno, nato pa se je od severne strani močno pooblačilo. Popoldan od 12.30—15 je pihal precej močan jugozapadni, zvečer med 20 in 21 pa laben severni veter.

Najvišja temperatura v soboto 21.0 stop. C. Najvišja temperatura v nedeljo 22.3 stop. C. Najnižja temperatura v nedeljo 12.6 stop. C. Najnižja temperatura v ponedeljek 12.4 stop. C.

Koledar

Danes, torek, 7. junija: Robert.
Sreda, 8. junija: Medard.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

»Slovenska ženska zveza« v Chicagu priredi skupni izlet v domovino. Skupina 20 oseb bo dospela 8. junija t. l. z brzovlakom ob 8.50 v Ljubljano, kjer bo na glavnem kolodvoru slovesen sprejem z godbo in pozdravnimi nagovori.

III. vsedržavni kongres Zveze slaščičarskih mojstrov kraljevine Jugoslavije bo dne 7. in 8. junija ob 9 dopoldne v veliki dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, medtem ko se bo vršila predkonferenca delegatov dne 7. junija ob 18 zvečer v mali zborniški dvorani.

Moto klub »Hermes« vabi vse člane in nečlane vozače, ki bi se udeležili dirke v Zagrebu (v nedeljo, 12. t. m.) na setenec, danes ob 20 v restavraciji »Šestica«. Startnina za dirkače je predvidena.

Gospod Kolacio Aleksander, baritonist naše opere, sodeluje na cerkvenem koncertu prihodnji ponedeljek, dne 13. t. m. Izvajal bo naslednja dela: Marxovo Marijino pesem za bariton-solo in orgle, Mozartov Ave verum za bariton-solo, godalni kvartet in orgle, dr. Kimovecovo Zdravo Marijo za bariton in orgle, ter tri Bachove duhovne pesmi, prav tako za bariton in orgle. Poleg Kolacija sodelujejo na tem koncertu: ga. Zlata Gjungenac (sopran), Pavel Rantigaj (orgle) in Ljubljanski godalni kvartet. Začetek koncerta točno ob pol 9 zvečer, predprijava vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

500 pevcev, ki so včlanjeni v Hubadovi župi, bo izvedlo spominski koncert v počastitev spomina slovenskega skladatelja Emila Adamiča ob priliki, ko bo odkrit njegov spomenik pred poslopjem Glasbene Matice ljubljanske v Vegovi ulici. Adamičev spomenik postavi Glasbena Matica ljubljanska in odkrije bo v soboto, dne 11. t. m., ob pol 7 zvečer. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Drevi ob četrt na 7 začne v veliki Filharmonični dvorani sklepna produkcija šole Glasbene Matice. Na klavirju, na violini in na čelu bodo igrali gojenci dela domačih in tujih avtorjev. Vseh nastopajočih je preko 30. Podrobni spored se dobi v knjigarni Glasbene Matice, stane 3 din in je obenem vstopnica. Prihodnja, zadnja produkcija šole Glasbene Matice, bo v petek, 10. t. m., ob četrt na 7 zvečer.

Izza naših meja

Veliko navdušenje v Trstu je vzbudila vest o ustanovitvi pravne fakultete. Vest o tem dogodku je sporočil Tržačanom minister za vzgojo Bottai, ki je izjavil, da se mora smatrati nova šola kot nekaka korporacija, ne v pravem in sindikalnem smislu, ampak v zgojovinskem. Velika množica tržaških fašistov se je zbrala ob času, ko se je vršila v fašističnem domu svečana ceremonija ustanovitve nove fakultete pred tem domom in je vzklikala fašizmu in Musoliniju. Omenili bi še, da je vzgojni minister obiskal poleg šol v Istri tudi šole na Občini, Banah, Sežani, Trzinu, kjer je dobil v spomin vazo s posvetilom ter v Postojni, kjer so mu priredili svečan sprejem in kjer si je ogledal postojnsko jamo.

Za obiskom ministrov za javna dela in za vzgojo se pričakuje kmalu tudi obisk Mussolinija, ki bo prišel v Trst in si bo ogledal tudi Istro.

V bližini Sežane sta izbruhnila pretekli teden dva obsežna gozdna požara, ki sta uničila predvsem precej borovcev.

Okoli sto delavcev iz Soške doline je odpotovalo za eno leto v Nemčijo na delo. Skoraj vsi znajo italijanski in nemški jezik in bodo tolmači italijanskim tovarišem, katerih je šlo v Nemčijo skupno 30.000. Njih delovna pogodba velja od 19. aprila 1938 in se lahko podaljša.

V Trstu je 19.553 brezposelnih, ki dobivajo podporo; 1560 od teh pa je bila podpora odbita.

Tajnik sindikata lekarnarjev v Gorici Urbani Albanese je izdal marca meseca okrožnico, da ne smejo imeti etikete na steklenicah za zdravilo več navodil v slovenskem jeziku.

V Vrtovinu je bral novo mašo Tone Satej. V Mirnu je umrl 92letni Miha Štanta, oče župnika Vinka Štanta v Sempolaju. Pokojnik je bil daleč znan in čislán. Uslužen je bil kot mitničar na soškem mostu.

Robizonov otok praznuje jubilej

Kdo ne pozna Robinsona in kdo ni z nestrpnostjo prebiral Robinsona? Gotovo pa vsak ne ve, da je ta Robinson resnično živel, čeprav je tako, kakor ga opisuje pisatelj Defoe, nekoliko neresničen. Zgodba mornarja Selkirka, ki so ga pustili na samotnem otoku in ki je tam živel pet let, je gotovo dala pisatelju snov za sloveč roman o Robinsonu. Gotovo pa ni nobenemu znano, da bo ta otok praznoval v tem letu svoj jubilej, in sicer 400 letnico, odkar je bil odkrit.

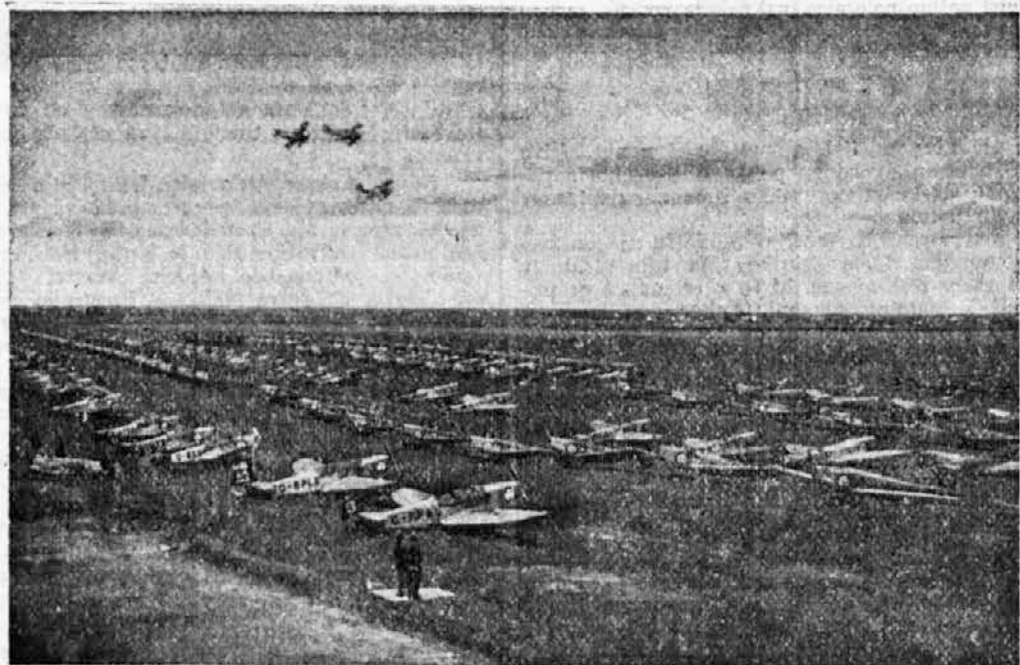
Zavetišče in skrivališče morskih razbojnikov

Otok je bil odkrit pred 400 leti, in sicer ga je odkril španski pomorščak Juan Fernandez. Na vsak način je bil ta Španec junak svoje dobe, saj se je podal na veliko pot na Tihi ocean. Komaj 350 morskimi milj od kopnega je odkril otočje skupino, ki je obsegala tri otoke. Na največjem otoku, ki se danes imenuje Mas a Tierra, se je naselil. Tu je živel s svojo družino mnogo let, dokler ga niso pregnali z otoka. Otok se je imenoval takrat po njem Juan Fernandez. Ob svojem odhodu je pustil na otoku nekaj koz, ki so se v nekaj letih neverjetno razmnožile. Te kozе so bile našemu Robinsonu, to je mornarju Aleksandru Selkirku, zveste prijateljice. Po odhodu Fernandez je bil otok več desetletij prazen. Šele pol stoletju so ga odkrili na novo morskimi razbojniki. Ti so ga kaj kmalu spoznali za prav varno točko. Na njem so uredili razne dupline za shranjevanje plena, ki so ga na svojih roparskih pohodih ob obalah novega sveta ulovili.

Naš novi roman: V treh letih - šest milijonov izvodov

Če danes doseže kaka knjiga v prodaji milijon izvodov, bodisi v izvirnem jeziku ali v prevodih, je to sprito današnjega najhujšega zanimanja za knjige in za kulturo nekega naroda, marveč pomeni rekord. Če se pa kateri knjigi zgodi, da jo leto dni po izidu prevedo v francosko, nemško, italijansko, špansko, portugalsko, finsko, grško, japonsko in je gre v angleškem izvirniku ter v vseh teh prevodih med ljudi nad šest milijonov izvodov, je to dogodek, kakršnih kulturna zgodovina malo pomni. Če vrh tega knjiga zadovolji s svojo zanimivostjo preprostega, nezahtevnega bralca, zadovolji zaradi svojega izrednega sloga in umetniške lepote izobraženca ter ustreže celo vsem kritikom brez razlike nazora ali narodnosti, potem lahko govorimo o knjižni senzaciji današnjih dni.

Taka srečna knjiga je napol zgodovinski, napol fantastični roman Amerikanca Herveya Allena »Anthony Adverse, cesarjev pustolovec«, ki je dosegla v zadnjih dveh letih vse rekorde, ki so omenjeni v zgornjih vrsticah. Ta roman, po katerem je bil narejen veliki ameriški film, ki smo ga videli lansko sezono, prične naš list prinašati v slovenskem prevodu prihodnje dni. O vsebini in pomenu tega izrednega, nadvse zanimivega in oblikovno dovršenega knjižnega dela, bomo naše bralce poučili v prihodnjih člankih.

Nemške »vojaške ptice« so se vsedle na polju pri Aspernu blizu Dunaja.

Paul Heyse:

ANDREA DELFIN

Novela.

Andrea je pograbil njegovo roko. »Moj dragi prijatelj,« je dejal z vso prisrčnostjo, ki jo je še vedno premogel, »nobene pravice nimam, da bi zahteval od vas tudi najmanjšo žrtev. Čustvo erčnega nagnjenja, ki me je že od vsega začetka vlekel k vam, se samo najlepše zahvaljuje in ne upam si vas v imenu tega svojega prijateljstva za nekaj prositi. Pri sliki one plemenite žene, katere beseda, polne ljubezni, ste mi pravkar dali čitati, pa vas rotim: ne hodite več v groflično hišo. Bolj kot vse drugo, kar jaz vem o njej in čemur celo vi sami ne oporekate, naj vas vari moj opomin, da vam bo v nesrečo, če se ne boste izognili v teh poslednjih urah. Obljubite mi, najdražji moj!«

Ponudil mu je roko. Toda Rosenberg ni segel vanjo. »Ne zahtevajte trdnje obljube,« je dejal in resno zmajal z glavo; »saj vam zadoštuje to, da imam najtrdnjšo voljo, slediti vašemu svetu. Če pa bi bil demon močnejši od mene in bi podrl vse ovire, ki bi mi jih stavil na pot, potem bi čutil dvojno bol, ker eem se izneveril sebi in vam. Saj ne veste, kaj vse ta ženska lahko doseže, če hoče.«

Nato sta umolknila in se še nekaj časa zamišljeno peljala skupaj po mrtvi gladini, ki se je leno, kot barje, izmikala dnu njune gondole. V bližini Rialta je želel Andrea izstopiti. Naročil je mladencu, da pozdravi mater in je na vprašanje, če ga bo mogoče čez mesec dni še dobiti v Benetkah, čemerno skomignil z rameni. Dolgo sta sedela z roko v roki in ko je gondola pristala, sta se ločila s prisrčnim objemom. Se zadnjič je pogledal razumno in zvesti mladencev obraz skozi odprtino krova in pokimal prijatelju, ki je bil v misli pogreznjen obstal na stopnici. Obema je bila ločitev bolečnejša, kot sta si mogla razodeti.

Ker je Andrea mislil, da se je že davno otrese

Robinsonovo hrepenenje po vrnitvi nazaj na otok

To gospostvo morskih razbojnikov je prenehalo. Zopet je bil otok pozabljen in rajski tišina je vladala na njem. Nekega dne, medtem je preteklo skoraj že dve sto let, pa je priplula mimo angleška ladja Enqueports. Kapetan je sklenil, da na tem otoku pusti za kazen mornarja Aleksandra Selkirka, ki se je nekaj upiral kapitanu. Kaznjenc je živel na otoku pet let. Kozе, ki jih je tukaj pustil prvi odkritelj Juan Fernandez, so mu dajale mleko in pa kozе za obleke. Svoje življenje je v tem paradizu tako priredil, da je pozabil celo svoj jezik. Ko so ga po petih letih opazili mornarji neke ladje in ga osvobodili tega samotnega življenja, je trajalo nekaj tednov, preden se je zopet navadil na govorjenje. Hrepenenje po otoku pa se mu je pozneje vedno javljalo. Vedno je gojil željo, da bi se zopet povrnil na ta otok, kjer je preživel mirne dneve daleč stran od sveta in ljudi. Toda ta želja se mu ni nikdar izpolnila. Angleški romanopisec Defoe je uporabil zgodbo tega mornarja za svoj roman. Doživljaji Aleksandra Selkirka so pršli v svetovno slovnost in Defoe je postal slaven zaradi tega dela.

Otoček danes

Otočna skupina Juan Fernandez ima svojo zgodovino. Nekaj časa je bil jelašnica, ki pa je danes opuščena. Končno so se na njem naselili razni naseljenci. Na njem živi danes 60 do 70 ljudi, ki so srečni v tem zemeljskem raju daleč stran od današnje-ga sveta. Često se v poletju ustavljajo tu parniki, da si radovedni potniki ogledajo bivališče mornarja Selkirka. Država Čile se je odločila, da proslavi 400 letnico odkritja tega otoka in tako hkrati praznuje Robinsona, ki ga je Defoe našel v Aleksandru Selkirku.

Plinska vojna pred 2000 leti

Splošno prevladuje mnenje, da so začeli uporabljati strupene pline kot vojno sredstvo šele v 20. stoletju. Toda zgodovina pripoveduje, da so jih uporabljali pred 2000 leti. Tukidid pripoveduje v svojem poročilu o obleganju mesta Delion pred 2500 leti, da so Spartanci napolnili votla debela s smolo, žveplom in žarečim ogljem. Sam smrda je obleganec prisilil, da so se vdali sovražniku.

Kitajci so se posluževali tudi podobnega načina. Lonce, napolnjene z žveplom in arsenikom, so postavili tako, da je smrda šel v smeri vetra proti sovražniku. Jelek smrda je preganjal nasprotnika.

Tudi Leonardo da Vinci se je ukvarjal s tem, da bi iznašel strupene pline.

V letu 1557. je Nemec Veit Wulff pripravil arzenov plin. Slavni kemik Glauber se je bavil s tem, da bi spojil zmes solne kisline in terpentina. Za časa svetovne vojne pa je kemija bila vsa v službi vojne.

Najlepše berilo in darilo je »Poročnik indijske brigade!«

Z obrtniške razstave v Berlinu: Ura, ki jo je umetniško skoval neki madžarski kovač.

Dvakrat se je rešil električnega stola

Nevarni bandit in trikratni morilec John Vogue je že dvakrat ušel smrti na električnem stolu. Sreča se mu je nasmehnila v tem, da so se obakrat pokvarili električni aparati, ki dajejo tok stolu v znani jelašnici Sing-Sing. Na smrt obsojeni je to hitro izrabil in izjavil, da vidi v tem božji migljaj in da usmrtitev ne bo uspela, češ, da je nedolžen. Pred nekaj tedni so ga že tretjič prisilili, da se je vsedel na električni stol. Stari zločinec se je vsedel in bil prepričan, da tudi tretjič ne bo deloval mehanizem. Smeje je dejal oblastvenim organom, ki so morali prisostvovati zadnjemu dejanju: »Nedolžen sem, gospodje, prisegam. Videli boste, da tudi sedaj ne bo deloval aparat.« V rokah je imel tri rože in dodal: »Ena roža pripada moji ženi, druga moji hčerki, tretja je moja. Če se vam pa res posreči, da umrem nedolžen, potem posvetim te rože svojemu Bogu.« Dokler je govoril, mu je dogorela pipica tobaka. Mirno je stopil k jelaškemu pazniku in ga poprosil za ogenj. Zopet je izrazil svojo vero, da se ne bo dogodilo nič hudega. Zopet se je vsedel na stol z upanjem, da mu tokrat zopet uspe. Še pol ure je govoril. Bil je zelo dobro razpoložen. Privezali so ga in spustili tok. To pot pa je brezhibno deloval aparat. Telo se je začelo zvijati v krčih, ki so značilni pri smrti z elektriko. Po nekaj minutah so zdravniki ugotovili smrt. Da, vse ni nič pomagalo, pravici je bilo zadoščeno, četudi se je otepal na vse načine smrti.

Prometna sredstva na Kitajskem

Kitajci danes že zdavnaj niso več narod pomorščakov. Nekoč so pluli do Malake, da tam zamenjajo svoje blago z evropskimi trgovci. Najbrž so Kitajci tudi odkrili Ameriko z zapadne strani. Ta velika potovanja so danes prenehala. V vzhodnoazijskih obalnih vodah mrgolijo danes jadrnice, ki jih imenujejo džunke. Džunka je najpreprostejše vozilo: štirioglasta plavajoča skrinja, na njej je jadro. Neverjetno so okretne in v pristanišču Hongkongu kar mrgoli teh džunk. Sampani so nizki čolniki, katere uporabljajo tudi za stanovanja. Ti sampani posredujejo v glavnem promet med parniki in obalo. Te ženejo z vesli. Po kitajskih rekah imajo tovrstne in potniške sampane.

V velikih kitajskih pristaniščih je promet že moderniziran. Poleg avtomobilov, cestnih železnic in avtobusov pa je še mnogo zelo preprostih vozil, in sicer rikša, ki je dvokolesni voz. Tega vlečejo kuliji. Ta voz imenujejo tudi »kočijo vzhoda«. V mestih s strmimi in še ne zgrajenimi ulicami uporabljajo nosilnice. V obliki nosilnega stola jih uporabljajo zlasti na podeželju. Štirje ga nosijo, peti pa teče za njimi za zamenjavo.

V notranji Kitajski je človek še vedno prava tovarna žival. Na hrbtnu in na ramah prenašajo Kitajci z nosilnimi palicami težke tovore. Kjer so poti nekoliko boljše, uporabljajo samokolnice. Najbolj uporabljeno prometno sredstvo je dvokolesna taliga, ki jo vlečejo konji ali pa govedo. V velike daljave pa je gotovo še najbolj zanesljiva kamela. Karavane skrbе za promet po veliki puščavi Gobi. Ob Tibetu imajo nalašč za jahanje vzgojene vole.

Poleg vseh modernih vozil Kitajec noče opustiti svoja preprosta prometna sredstva, kar je znak, da je še nazadnjaški in starokopiten.

Eskimca zaželela kolesa

Ponesrečeni polet na severni tečaj, ki sta ga tvegala letalca Wiley Post in Will Rogers je gotovo še v vsem v spominu. Oba letalca sta pri svojem podvigu, da bi preletela severni tečaj, našla smrt. Njuni trupli sta našla dva Eskimca. Obema pa so dali nagrado zaradi tega. Ta dva pa sta vrnila nagrado, češ, da ne marata denarja in bi raje imela kolo. Njuni želji so ustregli. Ta želja pa je darovateljem nerazumljiva, kajti za kratek čas v letu, kolikor ni snega, res ni vredno imeti kolesa.

Ali že veste...

da je v prejšnjem stoletju izumrlo nič manj kakor sto vrst živali,

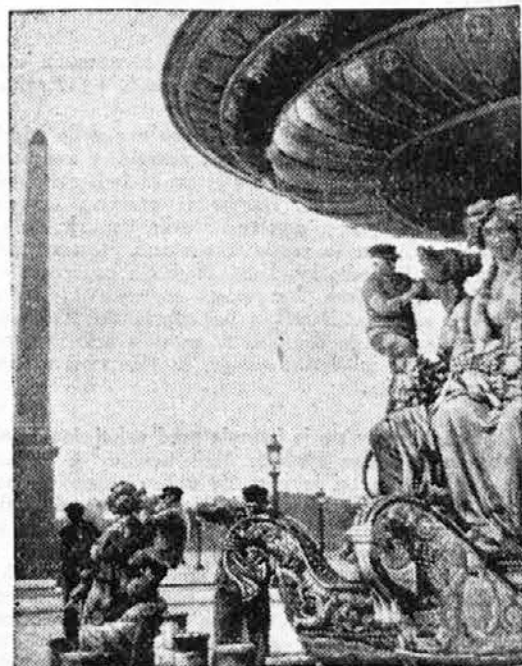
da je društvo beračev s 100.000 člani zahtevalo od ministra za socialno skrbstvo v Mehiki priznanje za svoj obstoj,

da mora čebela preleteti do 60.000 km, preden nabere pol kilograma medu,

da je ljudi na svetu 2.110.000.000 in da jih polovica od teh živi v Aziji,

da je največja grobnica v indijskem mestu Bijapur, in sicer je to grob šaha Mohameda Alija. Obsega pa 50x50 m površine,

da pridobivajo maslo v Kehrri v Afriki iz drevesa in da je mnogo boljše kakor pa maslo iz kravjega mleka.

Pariz se pripravlja na sprejem angleškega kralja in kraljice. Slika kaže, kako snažijo pariške spomenike, da jih angleški kralj ne bi našel zaprāsene in umazane.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 7. junija: 11 Solška ura; Moje knjige in moja knjižnica (g. Oskar Hudales) - 12 Uvertura (plošče) - 12.45 Poročila - 13 Napovedi - 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra - 14 Napovedi - 18 Pester spored Radijskega orkestra - 18.40 Deviza, devizster omejitve in način plačila brez deviz (g. dr. Josip Mihelak) - 19 Napovedi, poročila - 19.30 Nae ura - 19.50 Deset minut zabave - 20 Koncert Radijskega orkestra - 21 Rossini: »Italijanka iz Alžir«, opera (prenos iz Rima) - 22 Napovedi, poročila.

Drugi programi

Torek, 7. junija: Beograd: 20 Nar. pesmi, 20.30 Komorna glasba, 21.40 Plesna glasba - Zagreb: 20 Puški-nove uglasbene pesmi, 21 Milan-Praga: 19.15 Radijski film, 20.30 Igra, 22.15 Griegova sonata - Varšava-Fri-Milan: 21 Rossinijeva opera »Italijanka iz Alžir« - Budimpešta: 19.30 Mozartova opera »Così fan tutte«, 22.30 Cig. orkester, 23.10 Plošče - Rim-Bari: 21 Igra »Gospod v sivem plašču« - Dunaj: 19.10 Plošče, 20 Kolodar, 21.15 Petje in glasba, 22.30 Kvartet mandolin in godba.

„Slovenčeva“ podružnica Ljubljana, Turševa cesta

(palača Poštni dom)

hotela odvrniti od mene, bom izpraskala oči coprnici nevoščljivci.

Jezno je zaloputnila okno in ni si mogel kaj, da ne bi dolgo premišljal njenih besed. Kdaj prej bi mu bila misel, da mični deklici ni vseeno ob njem, poglana kri po žilah. Zdaj pa si je samo s tem belil glavo, kako naj uredi svoje življenje, da ne bo še dalje križal poti tej nič hudega sluteči duši. Pozneje se je spomnil še marsikatero malenkost, ki bi utegnila zagovarjati Smeraldinino mnenje. Vsaki posamezni malenkosti ni hotel pripisovati kakšne važnosti. Vsem skupaj pa je moral pritrčiti. »Odtod moram,« je dejal sam pri sebi. »In vendar: kje bom tako varen in skrit kot v tej hiši?«

Ponoči se je ob določeni uri znašel pred portalom palače, ki je v razsvetljenih oknih gledala na oglati trg. Ozračje je bilo medlo in megleno, oglašala se je zgodnja jesen in redki ljudje, ki so bili še na cestah, so se stiskali v svoje kratke plašče. Medtem ko je Andrea stal in čakal, da mu odpro-se je spomnil večera, ob katerem je neki drugi Candiano prestopil ta prag, da je odtod odnesel svojo smrt. Zgrozil se je sam v sebi. Njegova roka, po kateri je kmalu nato zaupljivo segla sobarica, ki mu je prišla odpirati, je bila mrzla.

Naš prihodnji listek:

Zgodovinski roman

Herveya Allena:

Antony Adverse,

cesarjev pustolovec